kortereid. Selline üksik ehitis paiskab segi kogu teoreetilise konstruktsiooni, näidates oodatud elanike arvu vähenemise asemel koguni elanike arvu tõusu. Seega ärila mitte ei õõnestu, vaid ärilas esineb kuhjumise nähtus. Kant mainib, et Tartus kui vähemas siirelinnas pole keskhagevate ja tõrjuvate jõudude mõju nii tugev, et võiks kujuneda selgejooneliselt õõnestumise protsess. See veel ei anna aga põhjust oletamiseks, nagu puuduks Tartus *city* moodustumine üldse selle sõna teoreetilises mõttes. Vaja on vaid erilisi meetodeid tema ilmestamiseks. Üheks sääraseks soovitab Kant võrrelda linnakeskuse parterse korra elanike arvu ümbritsevate linnaosade elamute alumiste kordadega, kusjuures kaheldamatult linnasüdame rahvastiku hõrenemine vägagi markantselt ilmestub. Kui aga püüame linnasüdame õõnestust uurida absoluutsel viisil, s. o. võrrelda linnasüdame sargade elanike arvu kahel erineval momendil, siis ei saa meie sellist selget pilti, nagu eelmainitud meetodit kasutades.

Kõrvutades 1927. a. Tartus teostatud korterivaatlusel saadud andmeid 1934. a. rahvaloendil saadutega ilmneb vanalinna keskosas — resp. ärilas — asuvais sargades näiliselt täiesti korrapärane kõikumine. Lähemal äristuse analüüsil aga selgub asjaolu, et neis sargades, mis on äristatud neljast küljest ja kus pole olnud vahepealset ehitustegevust, s. o. kus paiknemisruum on jäänud samaks, on elanike arv vähenenud. Seega vanad ärisarad näitavad õõnestumise protsessi. Täielikult reeglina aga seda väidet ei saa võtta, kuna leidub ka üksikuid erandeid.

Tuominen, kes on uurinud sama küsimust Turu linna kohta, teeb ettepaneku säärast linna-keset, kus *city* iseloomustavaim omadus — alatise elanikkonna asendamine ajutise elanikkonnaga — ei esine, kuid kus äride kontsentratsioon keskuses on olemas, nimetada ärila südamikuks (Geschäftskern).

Kui Tartu juures osutub raskeks teha absoluutselt kindlaks õõnestumise protsessi, siis ometigi on võimalik teha kindlaks, et linnasüda on rahvastatud hõredamini kui ümbritsev siirdeala.

Rahvastiku-tiheduse kaarti jälgides nähtub, et südalinna puhtärikvartaalid omavad suhteliselt väiksemat arvu elanikke kui ümbritsevad. Eriti kujukalt ilmneb see jällegi nende kvartaalide kohta, kus pole olnud vahepealset ehitustegevust. Samas kõrval Võidu ja Ülikooli tänava vahelised sarad näitavad suuremat tihedust pro ha kui Võidu tn. ja Söögituru vahelisel maa-alal asuvad kvartaalid, kuna neil ärimajad levivad ainult ühel küljel, kvartaali teine pool aga vastu

Tartu IV, lk. 273